

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2017

tijdvak 1

maatschappijleer 2 CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 61 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Criminaliteit en rechtsstaat

---

1 A

2 A

3 F

4 **maximumscore 1**

Voorbeelden van juiste antwoorden:

- morele verontwaardiging / Burgers zijn boos/verontwaardigd.
- Burgers voelen zich in hun bewegingsvrijheid beperkt.
- Burgers verliezen hun vertrouwen in de overheid.

5 A

6 D

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> In het jeugdstrafrecht staat dat je maximaal 2 jaar celstraf kunt krijgen en in tekst 5 staat dat er 14/16 jaar geëist is / zware gevangenisstraffen geëist zijn In het jeugdstrafrecht staat dat de rechtszittingen besloten/niet openbaar/achter gesloten deuren zijn en in tekst 5 staat dat slachtoffers en hun familieleden aanwezig waren/op de publieke tribune zaten / er een publieke tribune was die gevuld was met mensen 	1 1
8	C	
9	B	
10	maximumscore 2	
	1 = slachtofferonderzoek 2 = daderonderzoek 3 = daderonderzoek	
	indien drie antwoorden juist	2
	indien twee antwoorden juist	1
	indien minder dan twee antwoorden juist	0
11	D	
12	B	
13	maximumscore 2	
	1 = preventief beleid 2 = repressief beleid 3 = preventief beleid 4 = preventief beleid	
	indien vier antwoorden juist	2
	indien drie of twee antwoorden juist	1
	indien minder dan twee antwoorden juist	0
14	B	
15	maximumscore 1	
	het (doen) uitvoeren van opgelegde vonnissen / straffen	

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 2 1 = onjuist 2 = onjuist 3 = juist 4 = onjuist	
	indien vier antwoorden goed	2
	indien drie of twee antwoorden goed	1
	indien minder dan twee antwoorden goed	0
17	C	
18	maximumscore 1 de Hoge Raad	

Politiek en beleid

19	B	
20	D	
21	D	
22	maximumscore 2 1 = juist 2 = juist 3 = onjuist 4 = onjuist	
	indien vier antwoorden goed	2
	indien drie of twee antwoorden goed	1
	indien minder dan twee antwoorden goed	0
23	A	
24	A	
25	C	
26	C	
27	B	

Vraag	Antwoord	Scores
28	maximumscore 2 • (nummer) 2 • (nummer) 4	1 1
29	C	
30	C	
31	C	
32	D	
33	maximumscore 1 de socialistische / sociaaldemocratische stroming	
34	maximumscore 2 • (nummer) 1 • (nummer) 2	1 1

Analyse maatschappelijk vraagstuk: werkstress

35	D	
36	maximumscore 2 Twee van de volgende: – gezondheid – welzijn / geluk – welvaart / rijkdom – openheid / eerlijkheid per juist antwoord	1
37	maximumscore 2 • Regels 1-6: de sociaal-culturele invalshoek • Regels 8-11: de sociaal-economische invalshoek	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

38 maximumscore 4

Kenmerk: Er is sprake van een situatie die veel mensen onwenselijk vinden / die veel mensen in strijd vinden met bepaalde waarden en/of normen.

Citaat uit tekst 1 bij dit kenmerk (één van de volgende):

- “Van het ziekteverzuim dat te maken heeft met het werk, wordt een derde veroorzaakt door werkstress.” (r. 1-3)
- “Stress op de werkvloer is het grootste beroepsrisico in ons land.” (r. 1)
- “Beroepsrisico nummer 1: werkstress.” (kop tekst 1)

of

Citaat uit tekst 2 bij dit kenmerk (één van de volgende):

- “Bijna 1 miljoen Nederlanders lijden onder dat taboe.” (r. 7)
- “Ziek worden door de werkdruk is inmiddels uitgegroeid tot beroepsziekte nummer 1.” (r. 7-8)
- “En hoewel harde cijfers ontbreken, kost dat waarschijnlijk miljarden euro’s per jaar.” (r. 8-9)

Kenmerk: Het gaat om een probleem dat door middel van gezamenlijke actie of door de politiek kan worden opgelost.

Citaat uit tekst 1 bij dit kenmerk (één van de volgende):

- “Minister Asscher van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gaat daarom de komende vier jaar samen met werkgevers en werknemers werkstress verder bespreekbaar maken en aanpakken.” (r. 4-6)
- “Zijn ministerie gaat de komende jaren extra controleren op gezonde werktijden, werkdruk en agressie op de werkvloer.” (r. 6-8)
- “Minister Asscher geeft vandaag in Den Haag in het bijzijn van werkgevers en werknemers het startsein voor een plan om stress door of op het werk aan te pakken.” (r. 10-12)
- “Op deze bijeenkomst lanceert Asscher ook de campagne Check je Werkstress.” (r. 12-13)

of

Citaat uit tekst 2 bij dit kenmerk:

“Dat moet veranderen vindt minister Asscher, die van het bestrijden van werkstress de afgelopen maanden een speerpunt heeft gemaakt.” (r. 10-11)

per juist kenmerk	1
per juist bijbehorend citaat	1

Vraag	Antwoord	Scores
39	<p>maximumscore 1</p> <p>Ja, Asscher was lid van een coalitiepartij, want uit tekst 2 blijkt dat hij minister is (en ministers maken deel uit van de regering / horen bij de coalitie / maken deel uit van een coalitiepartij).</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Het scorepunt alleen toekennen als beide antwoordelementen juist zijn.</i></p>	
40	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kenmerk: Belangengroepen proberen druk uit te oefenen op de politieke besluitvorming • LIA in tekst 3 voldoet daaraan, omdat (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – LIA door middel van de blokkade van de ingang van het ministerie van Onderwijs aandacht wil vragen voor de werkdruk in het onderwijs. – (een aantal leraren van) LIA een vergadering met Jet Bussemaker van Onderwijs had. 	<p>1</p> <p>1</p>
41	<p>maximumscore 2</p> <p>Twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de omvang van de groep die zij vertegenwoordigt – toegang tot belangrijke politici – toegang tot de media <p>Ook goed rekenen: kennis (over het onderwerp)</p>	
	<p>per juist antwoord</p>	<p>1</p>
42	<p>A</p>	
43	<p>maximumscore 2</p> <p>Twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De informatieve functie, want tekst 5 geeft informatie over wat je tegen stress kunt doen. – De socialiserende functie, want in tekst 5 worden normen en waarden overgebracht/wordt kennis overgebracht met als doel om mensen hun gedrag te laten aanpassen (bijvoorbeeld dat mensen gaan ontspannen/pauzes nemen/gaan bewegen/erover gaan praten/op zoek gaan naar taken die plezier geven). – De opiniërende functie, want door tekst 5 te lezen, kun je gaan nadenken over de manier waarop je zelf met stress(-signalen) omgaat / wat je zelf doet / kan doen om stress te verminderen. 	
	<p>per juiste functie met juiste uitleg</p>	<p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

44 maximumscore 1

Voorbeelden van juiste antwoorden:

- Hoe wordt er (door mensen/de overheid) in België tegen e-mailen na zes uur 's avonds aangekeken?
- Welke maatregel tegen burn-outs onderzoekt de Belgische overheid?
- Is het aantal burn-outs onder ambtenaren (in België) de laatste jaren toe- of afgenomen?

45 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden:

Ik ben voor het verbieden van werkmail na zes uur, want van het ziekteverzuim dat te maken heeft met het werk, wordt een derde veroorzaakt door werkstress (zie tekst 1). Als mensen ook na zes uur nog werkmail krijgen, kan dit de (werk)stress nog doen toenemen.

Het verbieden is in mijn belang, want (één van de volgende):

- dan zal ik minder last hebben van ziekteverzuim / van burn-outs van het personeel.
- dit zal mij (ziekte)kosten schelen.
- dan zal ik minder nieuw / vervangend personeel hoeven aannemen / minder tijd kwijt zijn met het inwerken van nieuwe mensen (omdat het ziekteverzuim daalt).
- dan zal ik gezonde(re) werknemers hebben (en dat is goed voor de prestaties / productie / financiën).
- minder werkstress zal de tevredenheid onder de werknemers verhogen / kan zorgen voor een betere sfeer op het werk / kan zorgen voor een betere focus van de werknemer op het werk (en dat is goed voor de prestaties / productie / financiën).

of

Ik ben voor het toestaan van werkmail na zes uur, want verbieden past niet in de Nederlandse arbeidscultuur, waar werknemers juist steeds meer zelf willen bepalen. / (Nederlandse) werknemers willen juist meer vrijheid, ook als het gaat om werktijden (zie tekst 6).

Het toestaan is in mijn belang, want (één van de volgende):

- dan (als ze vrijheid hebben, ook wat betreft werktijden) zullen de werknemers gezond(er) / gelukkig(er) / ontspannen(er) / tevreden(er) zijn (en dat is goed voor de prestaties / productie / financiën).
- dan (als ze vrijheid hebben, ook wat betreft werktijden), kan mijn bedrijf beter inspelen op de vraag / de klanten beter bedienen.
- daarmee wordt de eigen verantwoordelijkheid van de werknemers bevorderd en dat is goed voor de productie / prestaties van de werknemers / werksfeer / tevredenheid van de werknemers.

per juist argument met tekstverwijzing	1
per juist bijpassend belang als werkgever	1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 23 mei.

Ook na 23 mei kunt u nog tot 14 juni gegevens voor Cito accorderen. Alle gegevens die vóór 14 juni zijn geaccordeerd, worden meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

---

tekst 1	naar: www.volkskrant.nl van 27 oktober 2014
tekst 2	naar: www.elsevier.nl van 22 december 2015
tekst 3	naar: nos.nl van 22 december 2015
tekst 4	naar: www.destentor.nl van 17 januari 2016
tekst 5	naar: de Volkskrant van 7 maart 2015
tekst 6	naar: Trouw van 9 juni 2015
tekst 7	naar: Het Financieele Dagblad van 7 maart 2015
tekst 8	naar: nos.nl van 3 november 2015
tekst 9	naar: justitie.eenvandaag.nl van 24 juni 2015
tekst 10	naar: www.nrc.nl van 13 april 2016
afbeelding 1	www.hartvoordehoeken.nl van 21 september 2015
tekst 11	naar: radar.avrotros.nl van 25 maart 2015
tekst 12	naar: www.dichtbij.nl van 25 september 2015
tekst 13	naar: www.telegraaf.nl van 27 oktober 2015
tekst 14	naar: d66.nl van 2 februari 2016
tekst 15	naar: www.vnl.nu van 2 februari 2016
tekst 16	naar: www.ad.nl van 1 maart 2016
tekst 17	naar: www.pvv.nl
tekst 18	naar: www.sp.nl/publicatie/heel-de-mens/kernvisie
bijlage	
tekst 1	naar: www.rijksoverheid.nl van 13 mei 2014
tekst 2	naar: www.metronieuws.nl van 3 november 2014
tekst 3	naar: www.dagelijksestandaard.nl van 5 oktober 2015
tekst 4	naar: www.facebook.com/L1mburg van november 2015 en januari 2016
tekst 5	bron: Metro van 16 november 2015
tekst 6	naar: www.nrc.nl van 7 november 2015